

2 Karaktärisering av kyrkoanläggningen

2.1 Kyrkomiljön

Marma kyrka ligger i Marma som är ett litet stationssamhälle vid järnvägen mellan Uppsala och Gävle. Järnvägen invigdes 1874 vilket ledde till anläggandet av Marma läger som är ett militärt övningsområde en liten bit utanför stationssamhället. Marma präglas av egnahemsbebyggelse och mindre flerfamiljshus. Närmast öster om kyrkogården ligger skolan.

2.2 Kyrkan

Marma kyrka byggdes 1927 på initiativ av den dåvarande kyrkoherden i Älvkarleby Frans Tivell. Kyrkan bekostades med frivilliga bidrag och stort frivilligt engagemang från ortsbor. Den uppfördes efter ritningar utförda av arkitekt Erik Karlstrand. Arkitekturen har en stram, avskalad utformning i 1920-talsklassicism. Den förenklade formen pekar fram i riktning mot funktionalismens arkitektur. **Kyrkan består av ett rektangulärt långhus samt vapenhus i söder och sakristia i norr.** Framför vapenhuset står ett klocktorn. **Kyrkan och klocktornet är murade i kalksandstenstegel, tillverkad i Skutskär. Fasaderna är slätputsade och avfärgade i vitt.** Långhuset markeras i fasaderna med sina högt placerade runda fönster **medan koret har ett stort rundbågigt fönster mot söder.** Klocktornet kröns av en lanternin i trä där klockorna är upphängda. **Taket är ett flackt, valmat sadeltak med falsad, skivtäckt plåt.**

Kyrksalen har en enkel, stram utformning med rena, vitputsade väggar som kröns av en putsad tandsnittsfris. Långhus och kor täcks av ett brunlaserat brädtak försett med målade bårder och växtornamentik. En triumfbåge avskiljer långhuset från koret som är beläget tre trappsteg över långhuset. På norra sidan om triumfbågen står predikstolen med ljudtak och på södra sidan har anordnats plats för dopfunten. På väggen bakom dopfunten hänger en stor vävnad från 1984, komponerad av Anna-Lisa Odelquist-Kruse på Libraria och vävd av Ulla Parkdal. Altare och altarring har en enkel utformning i trä. Altarväggen är försedd med en målning av Einar Forseth. Den tillkom 1966 och visar den uppståndne Kristus vid Genesarets sjö. I väster finns en orgelläktare med en orgel som inköptes 1954. Församlingssalen är belägen under orgelläktaren. Ursprungligen fanns det en öppen förbindelse mellan församlingssal och kyrksal, men den har senare byggts igen.

2.3 Kyrkogården

Kyrkogården omgärdas av ett lågt trästaket och en häck samt en trädkrans av stora lövträd. I sydost finns en ingång med vitmålade grindstolpar och smidesgrindar. Norra delen av kyrkogården är senare utvidgad. Nordväst om kyrkogården ligger ett begravningskapell med släta, vitputsade väggar och ett sadeltak med falsad, skivtäckt plåt.

Kyrkogården är indelad i rätvinkliga kvarter med raka, grustäckta gångar. I sydväst är raderna av gravar avskiljda med låga häckar. De äldsta gravarna finns på denna del. Påfallande många tycks ha haft anknytning till järnvägen då yrkestitlar som banmästare och lokförare förekommer på gravstenar. Söder om långhuset finns en minnessten rest över kyrkoherde Frans Tivell som tog initiativ till kyrkobyggnaden.

På nordvästra delen ligger en minneslund som anlades på 1990-talet. Där finns också ett sammanhängande urngravsområde. Väster om kyrkan och kyrkogården ligger en envånings träbyggnad för kyrkogårdspersonalen, uppförd 1986. Fasaderna är klädda med vitmålad panel och taket är täckt med falsad bandplåt.

2.4 Bedömning och rekommendationer

Marma kyrka är uppförd i en stram 1920-talsklassicistisk arkitektur som bygger på enkla, geometriska former. Den är både in- och utvändigt välbevarad. Den fasta inredningen i form av bänkar, altare, altarring, predikstol och orgelläktare är i stort sett intakt. Som accenter i rummet står den konstnärliga utsmyckningen i form av Einar Forseths altartavla och den stora vävnaden vid dopplatsen.

Kyrkogården har en enkel utformning och karaktäriseras av de stora grästäckta gravkvarteren och grusgångarna samt trädkransen av stora lövträd. På sydvästra delen av kyrkogården finns de äldsta gravvårdarna.

Att särskilt tänka på vid användning och förvaltning av kyrkoanläggningen och byggnaderna

- Flera av de äldre gravstenarna berättar om samhällets koppling till järnvägen och är av stort lokalhistoriskt värde. De äldre gravarna har dessutom stor betydelse för upplevelsen av kontinuitet och besitter även stämningmässiga värden och ger en traditionell karaktär åt kyrkogården.

Rekommendation

De äldre gravarna på kyrkogården bör bevaras som lokalhistoriska dokument men också för sina stämningmässiga värden skull.

- Kyrkans är ett mycket välbevarat exempel på 1920-talsklassicismens arkitektur och har därför ett arkitekturhistoriskt värde.
- Den konstnärliga utsmyckningen i form av Einar Forseths altartavla och den av Anna Lisa Odelquist Kruse formgivna vävnaden i röllakansteknik har ett stort konstnärligt värde och är av stor betydelse för upplevelsen av kyrkans karaktär.

Rekommendationer

Vid kommande förvaltning och underhåll bör stor respekt visas mot den ursprungliga arkitekturens särdrag och detaljer liksom mot den ursprungliga inredningen och inventarierna. De senare tillkomna heltäckningsmattorna i koret och långhuset bör tas bort.

2.5 Källor, litteratur och övriga uppgifter

Erikson, Marja, *Älven, skogen, bruken. Älvkarleby genom tiderna. Kulturmiljöprogram för Älvkarleby kommun*. Upplandsmuseet/Älvkarleby kommun 2002.

Kilström, Bengt Ingmar. *Marma kyrka, Upplands kyrkor 212*. Uppsala 1988. (UK)

Uppland, landskapets kyrkor. Forskningsprojektet sockenkyrkorna, Stockholm 2004 (ULK)

Vägvisare till kyrkorna i Uppsala län, Utgiven av Länsstyrelsen i Uppsala län,

Upplandsmuseet och Uppsala stift, Uppsala 1997. (VV)

Internet, Älvkarleby-Skutskärs församlings hemsida:

<http://www.svenskakyrkan.se/default.aspx?di=80897&ptid=0>

Upplandsmuseets arkiv: Fotografier och handlingar i topografiska arkivet. (UM)

Karakteriseringen är utförd i oktober 2008.